

Gezondheidsbeleid gemeente Waterland

Samen in beweging blijven voor een gezond Waterland

2022-2026

Voorwoord

Voor u ligt het nieuwe gezondheidsbeleid 'Samen in beweging blijven voor een gezond Waterland'. In dit beleidsplan beschrijven wij hoe wij de komende 4 jaar vormgeven aan de publieke gezondheid in de gemeente Waterland. De afgelopen jaren zijn er in Waterland uiteenlopende activiteiten gestart om onder andere overgewicht bij kinderen te beperken, het alcohol- en drugsgebruik van jongeren te verminderen en in de recent achterliggende maanden zijn er projecten opgestart om eenzaamheid tegen te gaan zowel bij de jeugd als bij senioren. Met dit nieuwe beleidsplan bouwen wij voort op eerdere beleidsnota's over gezondheid, op de projecten die in de afgelopen tijd zijn uitgevoerd maar willen wij ook vorm gaan geven aan een naar buiten gekeerde organisatie. De gemeente zal er de komende jaren naar streven om partner te zijn in diverse netwerken en de verbinder tussen partijen.

Inhoudsopgave

	bladzijde
1. Inleiding	4
2. Totstandkoming van het gezondheidsbeleid	4
3. Kader en uitgangspunten gezondheidsbeleid	6
4. Achtergrond	7
5. Beleidsprioriteiten	8
6. Waar willen wij ons op richten?	12
7. Financiën	15
8. Tot slot	16

1. Inleiding

Gezondheid is één van de eerste dingen die worden genoemd wanneer er wordt gevraagd wat men het belangrijkste vindt in het leven. In deze tijd met het oog op het Coronavirus is die focus op gezondheid alleen maar sterker geworden. We willen weten wat er gaat gebeuren op korte en op langere termijn en wat we moeten en kunnen doen om deze periode het hoofd te kunnen bieden. Naast deze focus is het ook belangrijk om vooruit te blijven kijken en daarbij niet te vergeten wat we al hebben gedaan en wat we nog meer kunnen doen om onze gezondheid verder te versterken. Een goede gezondheid levert veel op. Gezonde mensen hebben in het algemeen een betere kwaliteit van leven, kunnen beter voor zichzelf zorgen en doen minder beroep op de zorg. Ook kunnen ze langer en beter participeren in de samenleving, of het nu op de arbeidsmarkt is of als vrijwilliger. Investeren in gezondheid loont op vele fronten.

Als gemeente streven we naar een inclusieve samenleving, een samenleving waarin elke burger meedoet en tot zijn of haar recht kan komen. Om dit te bewerkstelligen werken we samen met de burger, instellingen, organisaties en professionals. De gezondheidsnota sluit aan op de ambities en kaders van het Sociaal Domein. Gezien de vergrijzing en de verschuiving in de landelijke nota richting preventie is deze nota gericht op positieve gezondheid. Om dit waar te maken is beleid op maat nodig.

De gemeente bestaat uit verschillende kernen. Ook in de kleine kernen is het van belang om bepaalde activiteiten of diensten structureel te waarborgen.

Er is maatwerk nodig om de veiligheid en gezondheid van alle inwoners van gemeente Waterland te waarborgen.

Naast dat we gezondheid een belangrijk thema vinden is vastgelegd in de Wet Publieke Gezondheid dat gemeenten elke 4 jaar hun gezondheidsbeleid vaststellen. Met het vaststellen van deze nota geven wij hier nu invulling aan.

Om mensen zo goed mogelijk te kunnen ondersteunen is het van belang dat er een duidelijk beeld is wat er in Waterland speelt aan gezondheidsproblematiek. Om dit in kaart te brengen worden er gegevens gevraagd aan diverse partijen. Deze partijen zijn o.a. scholen, huisartsen, GGD, Waterlandziekenhuis, dienstencentrum de Bolder en de Jongerewerker. De gebruikte cijfers komen uit onderzoeken van de GGD. Dit zijn de Gezondheidsmeter (GM) Jongeren op het VO en ook van de GM kinderen (0-12 jaar) van 2016 en 2020. En de Gezondheidsmonitor volwassenen en senioren 2020. De informatie van betrokken partijen zijn leidend geweest voor het beschrijven van de situatie in Waterland. In deze beleidsnota beschrijven wij op welke wijze wij de gezondheid en kwaliteit van leven van elke burger in Waterland bevorderen, geven onze wettelijke taken en bevoegdheden.

2. Totstandkoming van het gezondheidsbeleid

Het vertrekpunt voor het nieuwe gezondheidsbeleid zijn de nota gezondheidsbeleid 2013 – 2017, de evaluatie van de nota gezondheidsbeleid van 2015 en de landelijke nota gezondheidsbeleid 2020 - 2024 'Gezondheid breed op de agenda'. In 2020 is de landelijke nota gezondheidsbeleid 'Gezondheid breed op de agenda 2020-2024' verschenen. Hierin staan de landelijke prioriteiten op het gebied van de publieke gezondheid. De landelijke nota beschrijft de aandachtspunten voor gezondheidsbeleid. De vijf landelijke speerpunten zijn:

- overgewicht,
- diabetes,

- depressie,
- roken,
- schadelijk alcoholgebruik.

In 2017 was het plan opgevat dat de gezondheidsnota geïntegreerd zou worden in het beleidsplan van het sociaal domein. Dit is echter niet tot stand gekomen.

Dit is de reden dat de gezondheidsnota sinds 2017 niet geactualiseerd is.

De actuele gezondheidsproblematiek en de wettelijke kaders zijn aanleiding om een separate gezondheidsnota op te stellen.

Er wordt momenteel gewerkt aan het beleidsplan sociaal domein, de verwachting is dat deze in maart/april 2022 aan de Raad zal worden aangeboden.

Evaluatie tot mei 2015

Uit de laatste evaluatie van het gezondheidsbeleid 2015 blijkt dat er hard is gewerkt aan de uitvoering van het gezondheidsbeleid. In gemeente Waterland zijn uiteenlopende interventies gestart om onder andere overgewicht te beperken, het alcohol- en drugsgebruik te verminderen en een dekkend netwerk van AED's te realiseren. De aanbevelingen uit de evaluatie laten ook zien dat er verbeterpunten zijn. De aanbevelingen uit de evaluatie zijn meegenomen bij de ontwikkeling van nieuw beleid. De evaluatie van het gezondheidsbeleid tot mei 2015 vindt u in bijlage 2.

In Waterland wordt er de komende jaren (meer) aandacht besteed aan de speerpunten die ook in de landelijke nota zijn genoemd. Zowel in het Sportakkoord Waterland (afgesloten in 2020) als in het Preventieakkoord (afgesloten in 2021) worden (delen) van deze speerpunten verder uitgewerkt. (bijlagen 3 en 4) Later in dit plan wordt hier verder op ingegaan.

Het kabinet kiest er voor om gezondheid meer iets van inwoners zelf te maken. Niet de overheid maar de mensen zelf zijn in eerste instantie aan zet. Ook in Waterland kiezen wij hiervoor.

Achterliggende problematiek bij gezondheidsvraagstukken

Gezondheid is meer dan 'niet ziek zijn'. Gezondheid gaat ook over veerkracht, over meedoen in de maatschappij, over betekenisvol werk of andere activiteiten en over de omgeving waarin je leeft. Mensen zijn er in beginsel zelf verantwoordelijk voor dat ze gezond eten, goed voor zichzelf zorgen, voldoende bewegen, sociale contacten onderhouden en naar school of werk gaan. Maar niet iedereen leeft in de omstandigheden om zelf gezonde keuzes te maken en de dagelijkse verleidingen te weerstaan.

Sommige mensen hebben daarvoor te weinig grip op hun gezondheid en missen het vermogen om die grip te vergroten. Ook is er een grote groep mensen met een beperking die niet zonder meer in staat is om mee te doen in de maatschappij.

De problemen die achter een verminderde gezondheid schuilgaan, gaan verder dan het gezondheidsdomein. Armoede, schulden, problemen rondom huisvesting, eenzaamheid, werkloosheid, een beperking, een lage opleiding of de kwaliteit en de inrichting van de leefomgeving hebben allemaal invloed op hoe gezond je bent en hoe gezond je je voelt.

Mensen in een kwetsbare situatie hebben daardoor een hoger risico op een slechtere gezondheid. Hun problemen bevinden zich op verschillende beleidsdomeinen en vragen dan ook om oplossingen die domein overstijgend zijn, zowel op rijksniveau als bij gemeenten. En bij voorkeur niet door te reageren op gezondheidsproblemen, maar door preventief beleid waarmee we voorkomen dat die problemen ontstaan. In hoofdstuk 6 komen wij hier op terug.

Een brede kijk op gezondheid

Het gedachtegoed van Positieve Gezondheid en vergelijkbare concepten voor vitaliteit en veerkracht kunnen daarbij helpen. In deze concepten staat een brede kijk op gezondheid centraal. Het gaat niet om wat iemand niet meer kan, maar juist om wat iemand wel kan, belangrijk vindt en eventueel wil veranderen. Bovendien gaat het niet alleen om de lichamelijke kanten van gezondheid, maar ook om het vermogen je aan te passen, welbevinden, eigen regie, veerkracht, participatie en zingeving.

Preventie op de kaart

De rol van preventie wordt de komende jaren in gemeente Waterland hoger op de agenda gezet. Het Sportakkoord en Preventie akkoord zijn beiden samenwerkingsverbanden van maatschappelijke organisaties, scholen, bedrijven en gezondheidsinstellingen met de gemeente als facilitator. De buurtsportcoach / preventiecoach (in Waterland wordt dit door één persoon uitgevoerd) is de drijvende kracht en heeft als taak de ambities van de akkoorden te blijven monitoren.

In 2019 heeft Gemeente Waterland zich aangesloten bij het Jeugdfond voor sport en cultuur waardoor alle kinderen (financieel) in de gelegenheid worden gesteld om hun sport te beoefenen of zich aan te sluiten bij een culturele vereniging zoals de Scouting of een muzikale vereniging.

Eind 2021 is de jeugdsportpas geïntroduceerd. Jeugdigen kunnen gratis of tegen een kleine vergoeding kennis maken met diverse verenigingen om hun horizon te verbreden.

In 2022 staat de maatschappelijke / beweegpas voor senioren gepland. Dit is een jaarlijks terugkerende mogelijkheid voor senioren om kennis te maken met een aantal maatschappelijke organisaties en/of sportverenigingen.

3. Kader en uitgangspunten gezondheidsbeleid

Wij hebben met het gezondheidsbeleid tot doel dat alle inwoners van onze gemeente langer in goede gezondheid leven. Wij richten ons gezondheidsbeleid op de Waterlandse bevolking als geheel. Samen met externe organisaties uit alle kernen van Waterland willen wij een zorg situatie creëren die dicht bij de burger staat.

Wet publieke gezondheid (Wpg)

Het wettelijk kader voor het gezondheidsbeleid is de Wet publieke gezondheid (Wpg). Wij zijn op grond van de Wpg verantwoordelijk voor de publieke gezondheid: het bewaken, beschermen en bevorderen van de gezondheid van de bevolking. Het gaat daarbij vooral om preventieve taken. De preventieve taken richten zich op de gezondheid van de bevolking in het algemeen of van specifieke groepen daarbinnen.

Vanuit de Wpg (Wet publieke gezondheid) zijn wij primair verantwoordelijk voor:

Algemene bevorderingstaken	(artikel 2)
Jeugdgezondheidszorg tot 19 jaar	(artikel 5)
Ouderengezondheidszorg vanaf 65 jaar	(artikel 5a)
Infectieziektebestrijding	(artikel 6)
Het in stand houden van een GGD	(artikel 14)

De beleidsvrijheid die wij binnen de Wpg hebben verschilt per taak. Op het gebied van jeugdgezondheidszorg (basistakenpakket) en infectieziektebestrijding zijn de taken van de gemeente duidelijk omschreven en laat de Wpg weinig ruimte voor eigen beleid. Op het gebied van de algemene bevorderingstaken en de ouderengezondheidszorg is meer sprake van gemeentelijke beleidsvrijheid.

Het Rijk stelt enige kaders voor deze taken, maar gemeenten hebben bij de invulling er van veel ruimte voor eigen keuzes. Deze keuzes worden vastgelegd in de nota gezondheidsbeleid die de gemeente volgens de Wpg (artikel 13) opstelt.

In hoofdstuk 5 (5.2) leest u meer over het regionaal ouderen plan “GOUD” dat onlangs gepubliceerd is.

Wij voldoen met het in stand houden van de GGD Zaanstreek-Waterland aan de eisen die de Wpg op basis van artikel 14 aan ons stelt. De GGD is een Gemeenschappelijke Regeling van alle acht gemeenten in de regio Zaanstreek-Waterland (vanaf 01-01-2022 zeven gemeenten). De GGD is verantwoordelijk voor de uitvoering van artikel 2 (algemene bevorderingstaken), 5 (jeugdgezondheidszorg) en 6 (infectieziektebestrijding).

De huidige COVID-19 pandemie toont het belang aan en het voorhanden hebben van een adequate infrastructuur van infectieziektebestrijding. De pandemie legt ook de kwetsbaarheid van de uitvoerende taken van de GGD bloot. Als preventie, monitoring, bestrijding niet voldoende georganiseerd kunnen worden zijn de gevolgen voor de samenleving groot.

Door de integrale focus zijn er ook andere wetten van belang voor de uitvoering van taken op het gebied van gezondheid. De Wet maatschappelijke Ondersteuning (Wmo, denk aan het project één tegen eenzaamheid, meer hierover bij punt 5.2) en de Jeugdwet zijn een belangrijke rol gaan spelen bij preventie en uitvoering van taken voor burgers.

4. Achtergrond

De GGD onderzoekt periodiek de gezondheid van de jeugd, volwassenen en senioren in de regio Zaanstreek-Waterland. Onderstaand is aangegeven wanneer welk onderzoek is uitgevoerd. De resultaten van deze onderzoeken vormen (mede) de basis van de doelstellingen van de lokale nota. De meeste recente resultaten (volwassenen- en seniorenonderzoek) zijn ter informatie op bijgaande link te vinden. Dit onderzoek heeft plaatsgevonden in het najaar van 2019.

<https://gezondheidinciifers.ggdzw.nl/dashboard/resultaten-gezondheidsmonitors-naar-thema/rapportenpergemeente>

Onderzoek	Uitvoering	Resultaten uitgebracht	Eerstvolgende uitvoering
Volwassenen- en seniorenonderzoek	Najaar 2020	Najaar 2021	Najaar 2024
EMOVO ¹ -onderzoek (2 ^e en 4 ^e klas voortgezet onderwijs)	Schooljaar 2019/2020	Voorjaar 2020	Schooljaar 2021/2022
Jeugdenquête (0-11 jarigen)	Najaar 2020	2021	2023

¹ EMOVO= Elektronische MOonitor en VOorlichting

5. Beleidsprioriteiten

5.1 Kwetsbare personen voldoende beschermd

We bieden de inwoner de nodige hulp vanuit het uitgangspunt één gezin, één plan en één regisseur. We dragen er zorg voor dat er samenwerking is tussen de verschillende domeinen zorg en veiligheid. De burger staat centraal en we organiseren de hulp rondom de burger en samen met elkaar. Dit doen we vanuit het project Allen voor één.

5.2 Psychische problemen bij ouderen

Naast de thema's uit het Preventieakkoord is het thema 'eenzaamheid' door Covid-19 een heel actueel en belangrijk item geworden. We zijn voornemens om ons aan te sluiten bij de landelijke beweging "Eén tegen eenzaamheid". Als gemeente geven wij hiermee een signaal af dat we eenzaamheid graag willen bestrijden. Het is de bedoeling dat wij als gemeente samen met netwerkpartners uit het voorliggend veld lokale doelen op gaan stellen voor de bestrijding van eenzaamheid. In 2022 zullen we hier verdere uitwerking aan geven. In dit proces kunnen wij als gemeente ondersteuning aanvragen van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport.

In aanvulling hierop is er een regionaal ouderen plan ontwikkeld. Dit is een samenwerkingsverband tussen zorgaanbieders, huisartsen, het zorgkantoor, GGD, het Dijklander ziekenhuis, woningbouwcorporaties en de gemeenten om goede ondersteuning te geven aan ouderen. De naam van deze organisatie is GOUD in Zaanstreek – Waterland.

We worden met zijn allen steeds ouder en er wordt van ons verwacht dat wij langer zelfstandig thuis blijven wonen. Dit brengt allerlei verschillende obstakels met zich mee die in de toekomst alleen maar groter worden. Door de verschillende partijen samen te laten werken kunnen we deze obstakels signaleren en er meteen acties op ondernemen.

Er komt een ambtelijke en bestuurlijke overleg structuur.

Drie thematafels zijn leidend:

- a. Gezond leven en zelfstandig wonen
- b. Voorkomen van acute zorg en bieden van goede herstelomgeving
- c. Leven met langdurige zorg

Eén maal per twee maanden komen bestuurders bijeen in een Bestuurlijk overleg. Dit is een overkoepelend overleg en wordt gevoed vanuit de drie thematafels.

5.3 Inwoners stimuleren om gezond te leven

Waterland wil preventief inzetten op (het stimuleren van) verbetering van de fysieke en mentale gezondheid van haar inwoners. De Landelijke nota gezondheidsbeleid, Het Nationaal en lokale Preventieakkoord en Sportakkoord bieden een goed kader voor gemeentelijk gezondheidsbeleid. Het is kansrijk om hier verschillende opgaven in het sociaal domeinen (vergrijzing, eenzaamheid, overgewicht) te verbinden.

De GGD is verantwoordelijk voor de uitvoering van algemene bevorderingstaken, jeugdgezondheidszorg en infectieziektebestrijding.

In onderstaande paragrafen wordt op basis van de onderzoeksresultaten van de GGD aangegeven in hoeverre het beoogde effect voor de beleidsprioriteiten gezond gewicht, alcohol- drugs- en rookpreventie en psychische gezondheid gehaald wordt.

5.3.1 Gezond gewicht

Als beleidsdoelstelling voor een gezond gewicht is gesteld dat het percentage jongeren (1 tot en met 19 jaar) met overgewicht in Waterland dalend is. Uit de meest recente gegevens van de GGD blijkt dat bij de kinderen van basisschoolleeftijd dit het geval is maar bij VO leerlingen is het percentage met 2% gestegen. De cijfers zijn vergelijkbaar met de regio.

Overgewicht	2014	2019	2024
groep 2 (5 jaar)	8% (waarvan 1% ernstig overgewicht)	6%	=/ < gelijk of afname dan in 2019
groep 7 (11 jaar)	13% (waarvan 1% ernstig overgewicht)	10%	< lager dan in 2019
klas 2 VO (14 jaar)	14% (waarvan 3% ernstig overgewicht)	16%	< lager dan in 2019

jongeren	2010	2014	2015	2020
Eet 5 dgn per week groente	72%	80%		57%
Eet 5 dgn per week fruit	49%		60%	73%
Gaat met fiets of lopend naar school	39%	74%		29%

De jongeren op havo/vwo eten over het algemeen

meer groente en fruit dan jongeren van het vmbo.

Ook blijkt dat jongeren in Waterland meer bewegen, in 2020 bewegen 18% van de jongeren in Waterland 1 uur of langer per dag. In de regio is dit gemiddeld 16%.

Tot heden heeft de focus altijd gelegen op overgewicht bij kinderen en jongeren. Bij de volwassenen zien we dat in 2020 nog 44% overgewicht heeft, bij de senioren is dit 52%. In 2015 was dit nog 50% van alle volwassenen. Het aanpakken van overgewicht en obesitas bij volwassenen en senioren is een stuk ingewikkelder. Het doorbreken van bestaande leefpatronen is zeer complex.

Samen met huisartsen blijven we de komende jaren onderzoeken wat een passende aanpak is voor deze groep mensen en gaan we proberen een positieve beweging op gang te krijgen richting een gezondere leefstijl. (zie preventie akkoord)

Bij de aanpak van overgewicht is het belangrijk dat mensen voldoende drinken. De goedkoopste en gezondste dorstlesser is WATER. Om de inwoners van Waterland meer in staat te stellen water te drinken tijdens (ook tijdens het sporten of bij een bezoek aan een sportpark) onderzoeken wij of er watertappunten geplaatst kunnen worden op de sportparken in de vier grote kernen.

5.3.2 Alcohol-, drugs- en rookpreventie (genotmiddelen)

Als beleidsdoelstelling is gesteld om het alcohol-, drugs- en rookgebruik door jongeren onder de 16 jaar² (gemeten in klas 2 en 4 van het voortgezet onderwijs, 14-18 jaar) te verminderen en overmatig gebruik door jongvolwassenen te voorkomen en bestrijden. Uit de meest recente gegevens van de GGD blijkt dat de trend in al deze genotmiddelen dalende is en reeds ver onder de gestelde doelstelling in 2014 gaan. Zie onderstaande tabellen.

Er is echter ook een (klein) deel van de jongeren die substantieel te veel drinken, wij onderzoeken hoe wij deze groep kunnen bereiken.

Onderzoek naar de verkoop van alcohol aan jeugdigen onder de 18 jaar heeft laten zien dat het landelijke beleid het meest wordt gehandhaafd bij slijterijen en supermarkten.

Alcohol gebruik bij jongeren	2010	Schooljaar 2013/14	2020	2024
Alcohol gedronken	42%	33%	20%	< lager dan in 2020
Bin drinken	51%	23%	17%	< lager dan in 2020

Drugsgebruik onder jongeren	2010	Schooljaar 2013/14	2020	2024
Softdrugs gebruikt	24%	12%	9%	< lager dan in 2020
Harddrugs	6%	2%	-/-%	Stabiel houden

Roken (jongeren)	2010	Schooljaar 2013/14	2019	2024
Rokers	19%	8%	-/-%	Stabiel houden

In Waterland is het gebruik van lachgas onder jongeren nihil, in de regio is dit cijfer eveneens < 5. Verder zijn er (bijna) geen verschillen tussen alcohol, roken en drugsgebruik tussen Waterland en de regio.

De huidige aanpak van alcohol- en drugsgebruik bestaat voornamelijk uit voorlichting vanuit de GGD, de Brijder in samenwerking met de jongerenwerker en handhaving. Ook huisartsen kunnen een rol vervullen bij het signaleren en bestrijden van overmatig drank en drugs gebruik.

Alcohol- en drugsgebruik zijn complexe onderwerpen om aan te pakken. Samen met scholen en ouders gaan we kijken hoe we meer grip op de situatie kunnen krijgen.

² Inmiddels is via nieuwe wetgeving de leeftijd verhoogd naar 18 jaar.

Voorlichting geven blijft belangrijk om bewustwording bij jongeren en hun ouders te creëren. Meer dan de helft van de ouders (66%) gedooft het alcoholgebruik van hun kind. Dit is vergelijkbaar met de regio. Voorlichting alleen is niet voldoende, er is meer nodig. Gesprekken met ouders zijn nodig om een passende aanpak te ontwikkelen. Daarnaast blijft een passende manier van handhaven belangrijk waarbij ouders betrokken moeten zijn.

5.4 Algemene gezondheid van inwoners in Waterland:

welbevinden, zit goed in zijn vel	2016	2020	2024
Senioren	98%	70%	> dan 2020
volwassenen	?	66%	> dan 2020
Jongeren	88%	90%	> dan 2020

Alle recente onderzoeksgegevens kunt u vinden op de site van de GGD via:

<https://gezondheidinciifers.ggdzw.nl/dashboard/resultaten-gezondheidsmonitors-naar-thema/rapportenpergemeente>

Dit onderzoek heeft plaatsgevonden in het najaar van 2019.

Het aantal jeugdigen tot en met 23 jaar dat momenteel jeugdhulp ontvangt stijgt. Waar we in 2020 nog een daling zagen ten opzichte van 2019 (grote invloed van de coronamaatregelen), observeren wij in 2021 weer een stijging. De coronacrisis heeft effect op jeugdigen en hun ouders. We zien dat de psychische druk op jongeren toeneemt, evenals het aantal jeugdigen met een dwangstoornis. Op basis van de informatie van de jeugdmonitor van het CBS is het aantal jongeren in de gemeente Waterland met zorg in natura 9.0 %. Om het aantal jeugdigen met jeugdhulp te stabiliseren, of liever nog: te laten dalen, wil de gemeente zich vanaf 2022 inzetten op preventief aanbod (uitbreiding schoolmaatschappelijk werk, uitbreiding jongerenwerk, verbeterde samenwerking met het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) en uitbreiding van het cursusaanbod van het CJG . Het CJG is de eerste plek waar (nieuwe) ouders terecht komen. Wanneer hier signalen komen dat ouders (meer) ondersteuning nodig hebben moet daar ruimte voor zijn. Het cursus aanbod kan voorkomen dat gezinnen in de problemen komen en er professionele hulp ingezet moet worden.

Acties voor jeugd tegen eenzaamheid: gedaan en toekomst

In december 2020/ januari 2021 zijn veel zorgen geuit over de mentale gezondheid van onze jongeren als gevolg van de beperkte coronamaatregelen. Op basis van een uitvraag bij de jongerenwerker, huisartsenpraktijken en het jeugdteam is het sport en spelspektakel opgetuigd om beweging en ontmoeting binnen de geldende maatregelen mogelijk te maken. Het sport en spelspektakel is georganiseerd door Team Sportservice, de Bolder en de gemeente en heeft in de verschillende kernen plaatsgevonden in de periode maart tot en met juni 2021.

Om de jeugd positief te blijven stimuleren kijken we, in samenwerking met de Bolder en Team Sportservice hoe wij activiteiten kunnen blijven organiseren om ontmoeting en beweging mogelijk te houden.

Ook kijken we in samenwerking met de Bolder en het jongerenwerk naar een meer structurele invulling van de activiteiten waar ontmoeting centraal staat. Denk hierbij aan een plek waar jongeren kunnen samen komen en waar culturele en sportieve activiteiten ondernomen kunnen worden.

Sociaal-emotioneel welbevinden staat voor lekker in je vel zitten en gepast sociaal gedrag vertonen.

Jongeren die lekker in hun vel zitten hebben meer zelfvertrouwen en zijn weerbaarder. Jongeren zijn beter in staat om te leren en zichzelf te ontwikkelen als ze zich veilig voelen en zichzelf kunnen zijn op school. Zorgen voor een positief en sociaal veilig schoolklimaat is dus een eerste belangrijke stap in het bevorderen van welbevinden van leerlingen. Scholen kunnen hierbij gebruik maken van de Gezonde School-aanpak.

In Waterland geeft 23% van de jongeren aan dat hun school meer aandacht zou moeten besteden aan pesten, discriminatie en agressief gedrag. (uitwerking in hoofdstuk 6)

Eenzaamheid bij volwassenen en ouderen

Sinds begin van 2020 hebben alle inwoners van Waterland te maken gehad met maatregelen die het “normale” leven beïnvloeden. Zo ook volwassen en ouderen. Sociale contacten werden beperkt tot het minimum waardoor onze wereld wel erg klein bleek te zijn. Eenzaamheid is ten tijde van Covid-19 een groot thema geworden. In alle leeftijdsgroepen hebben mensen te maken gekregen met eenzaamheid. Ook de gemeente merkt dit in de ondersteuningsvragen die worden gesteld aan de uitvoering / consulenten.

Niet alle signalen komen bij de gemeente binnen. (zie hoofdstuk 6.3.1)

6. Waar willen wij ons op gaan richten?

6.1 Aandachtspunten voor de toekomst:

- JGZ; sinds 2020 is er een stijging in hulpverlening aan jeugdigen, oppakken van achterstanden die zijn ontstaan door corona
- Aansluiting met lokale partijen, preventie-en sportakkoord
- Gezamenlijk met externe partijen de gezondheidsthema's oppakken, zoals gezonde school, suïcide preventie, meedoen met campagnes zoals “Ik Stop”.
- Uitbreidingen van preventieve huisbezoeken, zoals het prenataal huisbezoek voor kwetsbare zwangeren.
- Corona aanpak; vaccinatiebereidheid, dashboard, monitoring
- Cursusaanbod in samenwerking met het CJG ontwikkelen/ uit te breiden: (jeugdarts, jeugdverpleegkundige en pedagogisch medewerker).

Maar ook:

6.2 Aangepast sporten:

In 2021 is er een regionaal convenant gesloten om een aantal items betreffende het aangepaste sporten te onderzoeken.

De ambitie van dit samenwerkingsverband is meerzijdig. Er zit ook een belangrijke afhankelijkheid in de verschillende ambities:

1. Iedereen moet kunnen sporten, dan wel in de reguliere sport (dit heeft de voorkeur), dan wel in een aangepast sporten vorm.
2. Inzicht verkrijgen in waar de mensen met een beperking zijn (en welke beperkingen dat zijn).
3. Inzicht verkrijgen in wat de behoefte is.
4. Inzicht verkrijgen in wat het reeds bestaande aanbod en de mogelijkheden in de diverse gemeentes zijn.
5. Inzicht verkrijgen in de toegankelijkheid van de openbare ruimte en sportaccommodaties.
6. Toewerken naar kruisbestuiving (daar waar mogelijk gebruik maken van elkaars aanbod).

Dit convenant wordt gesloten voor 1 jaar, dan moet duidelijk zijn hoe de ambitie “iedereen moet kunnen sporten” daadwerkelijk vorm kan krijgen.

In 2022 wordt een overeenkomst getekend met diverse gemeenten en Uniek Sporten, een uitleen service van sportattributen voor mensen met een beperking. Alle burgers uit onze gemeente kunnen voor 3 maanden sportattributen (zoals een sportrolstoel) lenen zonder kosten hiervoor te hoeven betalen.

6.3 Bestrijding van overgewicht, alcohol- en drugsgebruik en roken.

Sinds 2021 wordt er gewerkt aan de start van “gecombineerde lifestyle interventie” (GLI). Door het inzetten van interventies (ook) buiten het gezondheidsdomein kunnen we gezondheidswinst boeken. Interventies op het gebied van bijvoorbeeld schuldhulpverlening of arbeidsbemiddeling zijn soms een beter startpunt voor het verbeteren van de gezondheid dan een aanpak die zich alleen richt op een gezondere leefstijl. Dit is een samenwerkingsverband met de GGD, fysiotherapie, Diëtiste praktijk, maatschappelijk werk (SMD) en de gemeente.

Wat kunnen wij nog doen ter bestrijding van overgewicht:

- GLI uitbreiden voor kinderen
- meer Sport en spelactiviteiten
- voorlichting blijven geven op scholen over gezonde voeding

Wat kunnen wij nog doen ter bestrijding van overmatig alcohol gebruik:

- voorlichting blijven geven op scholen
- uitbreiding van het jongeren werk
- onderzoek naar interventies om alcohol gebruik onder de 65+ ers te verminderen

Wat kunnen wij nog doen om een rookvrije gemeente te worden:

- verenigingen ondersteunen bij het rookvrij maken van de terreinen en kantine
- speelplekken rookvrij maken
- openbare instellingen rookvrij maken, ook het buitenterrein bij openbare instellingen
- voorlichting blijven geven op scholen

6.4 Aandacht voor eenzaamheid en psychische problematiek van zowel jeugdigen als volwassen inwoners.

Door uitbreiding van het schoolmaatschappelijk werk wordt de komende jaren meer de focus op preventie gelegd. Schoolmaatschappelijk werkers kunnen meer aandacht besteden aan individuele begeleiding op school, maar ook kunnen we met de uitbreiding van uren schoolmaatschappelijk werkers het cursus aanbod (training voor sociale vaardigheden, weerbaarheidstrainingen, trainingen bij scheidingen het overstap training PO VO) uitbreiden.

Ook is het streven om het aantal uur jongerenwerk uit te breiden. Met de uitbreiding van het aantal uren jongeren werk kunnen er projecten gedraaid worden (in samenwerking met de scholen) met verschillende thema's als:

- Pesten
- Sexualiteit (LHBTI)
- Drugs/roken
- Alcohol gebruik

Door uitbreiding van uren jongerenwerker is het ook mogelijk om in meerdere kernen aanwezig te zijn op straat. Met extra middelen voor het jongerenwerk is de wens om een ruimte in te richten waar jongeren terecht kunnen (chillen, gamen, praten) in aanwezigheid van een jongerenwerker.

Denk hierbij bijvoorbeeld aan het beschikbaar stellen van een ruimte in de Bolder of het aanbieden van een breed aanbod op het gebied van ontwikkeling.

Een uitbreiding van het preventieve aanbod is noodzakelijk om eventuele problemen vroeg te signaleren en waar mogelijk te voorkomen zodat (specialistische) jeugdhulp niet of minder nodig is.

In 2020 hebben jeugdigen te maken gehad met grote beperkingen ten gevolge van het coronabeleid. Begin 2021 is een 12-weekse reeks activiteiten opgezet met de naam "sport en spelspektakel". Dit spektakel was een samenwerking tussen Team Sportservice, de Bolder en de gemeente en had als doel samenkomen, verbinden en bewegen. We onderzoeken de mogelijkheid om jeugdigen blijvend te laten samenkomen, verbinden en bewegen door het sport en spelspektakel te continueren.

Verder wordt er gewerkt aan het vormen van een gebiedsteam waarin verschillende disciplines samenwerken om inwoners zo integraal mogelijk te kunnen helpen. In dit gebiedsteam werken jeugdhulpverleners, schoolmaatschappelijk werk, jongerenwerk, Wmo consulenten, maatschappelijk werk, handhaving, politie, etc. samen voor kwetsbare inwoners. Door deze integrale hulpverlening is het voor de hulpvrager niet nodig voor ieder probleem een ander contactpersoon te benaderen.

6.4.1 In 2022 worden er netwerkbijeenkomsten georganiseerd om signalen uit de samenleving op te halen.

Na de zomervakantie van 2021 is een start gemaakt met het opzetten van een netwerkbijeenkomst. Een netwerkbijeenkomst van mensen die hetzelfde doel voor ogen hebben; ondersteuning en hulp voor kwetsbare mensen binnen de gemeente Waterland.

Doel van de netwerkbijeenkomst is interactie op gang laten komen tussen het sociaal domein, het preventieve veld, eerstelijnszorg en tweedelijnszorg. Op deze manier vergroot de gemeente haar voelsprieten tot in de kern van de samenleving van Waterland.

Door het versterken van de netwerkcontacten proberen we de signalen op te halen wat er speelt in de gemeente en waar de behoefte ligt.

9 November 2021 was de eerste bijeenkomst in de Bolder. Deze netwerk bijeenkomsten zullen in 2022 een vervolg krijgen, zowel op beleidsniveau als op uitvoeringsniveau.

In onderstaande tabel worden concrete acties, waarbij we betrokken partijen gaan ondersteunen, benoemd.

Aandachtspunten	Acties
overgewicht	• Activiteiten vanuit het preventie akkoord • Promoten van waterdrinken op scholen voortzetten • Watertappunten plaatsen op sportparken • Onderzoeken wat nodig is om een gezonde leefstijl bij jongeren, volwassenen en senioren te stimuleren • Sportpas voor jeugdigen, (jong) volwassenen en ouderen (via team Sport Service) • actief stimuleren van beweegactiviteiten
Alcohol-drukgebruik	• Passende voorlichting op scholen voor jongeren en ouders • Onderzoeken wat nog meer nodig is om alcohol en drugsgebruik onder jongeren en volwassenen te verminderen • Voortzetten van handhaving
roken	• voorlichting bij sportverenigingen over een rookvrije generatie via team Sport Service. • Voorlichting op scholen door de GGD en de jongerenwerker
Psychische problemen	• aandacht op scholen voor discriminatie en pestgedrag door o.a. de jongerenwerker • pilot één tegen eenzaamheid (wmo en jeugd) • sociaal-maatschappelijke activiteiten laten aansluiten bij het ouderen paspoort • Suicidepreventie • Netwerkbijeenkomsten organiseren

7. Financiën

De meeste beleidsactiviteiten in dit plan worden binnen de bestaande financiële kaders uitgevoerd. De financiering van de beleidsactiviteiten vindt plaats binnen het product Algemene gezondheidszorg (AGZ). Daarnaast zijn enkele activiteiten opgenomen in de begroting van de GGD Zaanstreek-Waterland. En worden preventieve taken uitgevoerd door de SMD (maatschappelijk werk).

Bijdrage gemeente Waterland aan gemeenschappelijke regeling (aan GGD)				
2021	2022	2023	2024	2025
€ 658.715	€ 705.766	€ 712.049	€ 719.570	€ 729.185

Inkomsten vanuit het Rijk voor het Sport- en Preventie akkoord:

	2021	2022	2023	2024	2025
Sport akkoord	€ 20.000	€ 10.000	?	?	?
Preventie akkoord	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000	?	?

De verwachting is dat de gelden van het Rijk voor het sport- en preventie akkoord na 2022 worden samen gevoegd tot één budget in een lifestyle akkoord.

In de begroting reeds opgenomen subsidies:

	2021	2022
Aangepast sporten	€ 7.192	€ 7.325
Activiteiten Jongerenwerker	€ 2.000,-	€ 2.038
Maatschappelijk werk	€ 67.085,-	€ 68.360
Team Sport Service	€ 69.009,-	€ 70.320
Schoolmaatschappelijk werk	€ 130.440,-	€132.918

Bij de behandeling van de Voorjaarsnota komen we terug op de uitbreiding van preventieve taken ad € 125.000,- ten bate van Zorg en Welzijn / Jeugd.

Niet in de begroting opgenomen activiteiten

activiteit	2022	2023	2024	2025
sport en spel spektakel	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000
uitbreiding uren jongeren werker	€ 50.000	€ 50.000	€ 50.000	€ 50.000
uitbreiding uren schoolmaatschappelijk werk	€ 50.000	€ 50.000	€ 50.000	€ 50.000
uitbreiding cursusaanbod CJG	€ 15.000	€ 15.000	€ 15.000	€ 15.000

8 Tot slot

Een gezondheidsvraagstuk staat nooit op zichzelf. Samenwerking met beleidsmakers van verschillende domeinen en (ook externe) partijen aan elkaar verbinden zorgt ervoor dat we ook de achterliggende problematiek kunnen aanpakken. Samen bereiken we meer dan alleen. Dit uitgangspunt hebben wij ook aangehouden bij de benadering van de gezondheidsvraagstukken in deze nota. De geformuleerde ambities zijn aanvullend op wat we al bereiken met lokale programma's en sluiten aan op de mogelijkheden die wij nu al hebben. Zo willen wij samen werken aan de meest hardnekkige gezondheidsvraagstukken.

Bijlagen:

1. <https://gezondheidincijfers.ggdzw.nl/dashboard/resultaten-gezondheidsmonitors-naar-thema/rapportenpergemeente>
2. evaluatie gezondheidsbeleid tot mei 2015
3. sport akkoord
4. preventie akkoord